

2000. október 11-én elhunyt Farkas Ferenc, a magyar zeneszerzők doyenje. December 15-én lett volna kilencvenöt éves. Születésnapján Nagykanizsára vártuk, mint az utóbbi évtizedekben többször is. A Mester meg is ígérte, hogy — ha egészségi állapota engedi — szülővárosában fogja megünnepelni ezt a rendkívüli napot.

A tervezett ünnepi hangverseny immár nélküle fog lezajlani, amelyen egy rendkívüli gazdagságú és hosszúságú művészpálya néhány műve, epizódja kapcsán emlékezhetnek — közönség és előadók egyaránt — a XX. századi magyar zene egyik meghatározó egyéniségére.

Farkas Ferenc (a Muzsika 1985 decemberi számából)

Farkas Ferenc Nagykanizsán született 1905. december 15-én középosztálybeli polgári családban. Kisgyermekkorában első zenei emléke édesapja cimbalomjátéka volt. Korán vonzódott a muzsikához, zongorázni is szülővárosában kezdett tanulni. A család hamarosan Budapestre költözött, ahol a Nemzeti Zenedében, majd középiskolái elvégzése után a Zeneakadémián, Siklós Albert és Weiner Leó növendékeként folytatta magasabb szintű zenei tanulmányait. Művészdiplomáját 1928-ban kapta meg.

„Vándorévek” következtek ezután: rövid ideig színházi dirigens volt az akkori Városi, mai nevén Erkel

Színházban, majd élete és pályája két meghatározó éve következett. 1929—1931 között egy ösztöndíj jóvoltából két évet töltött Rómában, ahol Ottorino Respighi művészképzőjét látogatta. Ott szívta magába a latinos, sajátosan mediterrán kultúrát, s az európai hagyományok mellett a XX. század első harmadának modern szellemi áramlatait.

Hazatérve a „vándorévek” tovább folytatódtak. Mivel zeneszerzésből nem lehetett megélni, színházi zongoristaként kereste kenyerét, majd filmzenék komponálásából élt. Fejős Pál filmrendező révén éveket külföldön — Bécsben és Koppenhágában — dolgozott; később pesti zenetanárkodás után 1941—1944 között Kolozsvárott élt, mint az ottani opera karigazgatója, 1946-tól pedig a székesfehérvári zenei élet meghatározó egyénisége lett.

A nyugtalan idők 1949-ben fejeződtek be, ekkor telepedett le végleg Pesten, s lett hosszú-hosszú évtizedekre a Zeneakadémia zeneszerzészata. Életútja ezzel nyugodt, egyenletes mederbe jutott, termékeny környezetet teremtve zeneszerzői és pedagógiai tevékenységének folytatásához.

Farkas Ferenc volt egyik legsokoldalúbb és legtermékenyebb zeneszerzőnk; több, mint hét évtizednyi alkotómunka jutott osztályrészéül. Írt kamarazenét és operát, népies daljátékokat és balettet, kórusműveket, zenekari darabokat, dalciklusokat, kantátákat, de szazont és filmzenét is. S ez a sokféleség mégis csodálatosan egységes életművet alkot. Stílusát úgy szokták jellemezni, hogy az a magyar és európai zenei hagyományok, a mediterrán dallamosság és a klasszikus, világos latin formálás egyedi, XX. századi ötvözete.

De pedagógusként is rányomta a bélyegét a magyar zene történetére. Az a zeneszerzőnemzedék, amely az 1950-es évek után nőtt fel, szinte kivétel nélkül az ő zeneakadémiai növendéke volt: Ligeti György, Petrovics Emil, Szokolay Sándor, Kurtág György, Bozay Attila, Durkó Zsolt, és a sor még tovább folytatható Jeney Zoltánig és Vidovszky Lászlóig. S úgy nevelte őket művésszé, hogy mindenkinek tisztelte a saját egyéniségét, viszont a szakmai követelményekben nem ismert tréfát.

Szülővárosát, Nagykanizsát hosszú idő után 1965-ben, hatvanadik születésnapján látta ismét viszont.

A korabeli Zalai Hírlap így idézte szavait:

„Ötvenöt éve nem jártam Nagykanizsán. Gyerekkori, halvány emlékeimben egy szürke kisváros képe élt. És a mai meg a tegnapi séták során jóleső örömmel láttam, hogy ez a város az ország egyik leggyorsabban fejlődő települése, hogy modern gyárai, lakótelepei épültek, hogy élénk a kulturális élete. Komolyan mondom, büszke vagyok, hogy ebben a városban születtem. És ezt az érzést ennek a látogatásnak köszönhetem.”

Akkor a születésnapját megelőző estén, december 14-én a Mester személyes közreműködésével zajlott le az ünnepi hangverseny, ahol az ő zongorakíséretével többek között egy tehetséges helybeli kislány, Horváth Mária énekelte dalait; őt ma Zádori Máriaként, a régizene egyik legtehetségesebb énekesnőjeként ismerik egész Európában. A koncerten a nagykanizsai szimfonikus zenekart Farkas Ferenc akkor még karmesternövendék fia, Farkas András vezényelte, aki később is több kanizsai születésnap est közreműködője volt. Ezen az emlékezetes születésnapon lett Farkas Ferenc Nagykanizsa díszpolgára.

Csaknem másfél évtized telt el a következő látogatásig. De hogy Farkas Ferenc nem felejtette el újra felfedezett szülővárosát, bizonyítja, hogy művet komponált számára, méghozzá olyat, amely Kanizsa történelméből merítette témáját. A vegyeskarra, zenekarra és narrátorszövegre készült Thury György kantáta a kanizsai várkapitány halálát elevenítette meg archaizáló stílusban, ugyanakkor mégis hamisítatlanul XX. századi hangon, ami annyira jellemző Farkas Ferenc stílusára. A mű szövegét a zeneszerző állította össze korabeli történeti forrásokból, históriás énekekből és Zrínyi Miklós Szigeti veszedelmének soraiból. A Mester jelen is volt a kantáta ősbemutatóján, 1976. március 27-én a Hevesi Sándor Művelődési Központban. Akkor a fiatal kanizsai vegyeskar még nem tudott volna megbirkózni a művel, ezért az ősbemutatón a Nagykanizsai Szimfonikus Zenekar és Rajhona Ádám színművész mellett a debreceni Kodály Kórus működött közre Dárdai Árpád vezényletével. Sajnos, a kantáta azóta sem csendült fel Nagykanizsán, ami nagy adóssága a város művészeti együtteseinek. Jobban meg kellene becsülni, és a köztudatban tartani, hogy Magyarország egyik legkiválóbb zeneszerzője művet írt szülővárosának.

1985-ben, nyolcvanadik születésnapján ismét jelen volt a zeneiskola által rendezett ünnepi hangversenyen. Az alkalomra a Városi Könyvtárkalauz Farkas Ferenchez címmel bibliográfiát jelentetett meg a zeneszerzőről. Nyolcvanötödik születésnapjára is várta a város a még jó erőben lévő Mestert, jelenlétét azonban az akkoriban zajló „taxis bloká” megakadályozta. De 1995-ben, kilencvenedik születésnapján ismét Nagykanizsán volt. Már két bottal ment fel a színpadra, de teljes szellemi frissességgel köszöntötte meg a zeneiskolai tanárok, diákok által nyújtott nagyszerű zenei teljesítményeket, fogadta a város vezetőinek köszöntését és a közönség ünneplését. E sorok írójának, aki az ünnepi hangverseny műsorvezetője volt, nagy élménye a koncert utáni találkozás, beszélgetés a Mesterrel.

2000. december 15-én már csak karmester fia, Farkas András jöhet el Nagykanizsára. Az évfordulós ünnepi hangversenyek mellett Nagykanizsának méltó módon kell ápolnia nagy szülöttének emlékét. Fel kellene kutatni, megvan-e még az a Vörösmarty utcai ház, amelyben a kanizsai anyakönyv szerint született és kisgyermekkorában lakott, s emléktáblával megjelölni. Valószínűleg a kanizsai zeneiskola lesz az első intézmény az országban, amely felveszi majd a nevét. Érdeemes megfontolni egy emlékszooba létesítésének lehetőségét, együttműködve a Városi Könyvtárral, amely amúgy is kiemelten gyűjti Farkas Ferenc műveinek hangfelvételeit, és a róla szóló irodalmat. Fontos, hogy szerzeményei jelen legyenek a zenét tanulók tananyagában. Ez annál is könnyebb, mert Farkas Ferenc hatalmas életművében minden korosztály találhat magának énekelni- és játszanivalót a szolfézszt tanuló gyerekektől az egyes hangszerekkel ismerkedőkön keresztül a művészi fokig.

De a legfontosabb mégiscsak — a zenétől függetlenül — annak a szellemiségnek a megőrzése, amely Farkas Ferenc egész életművére és emberi egyéniségére is jellemző volt: az értékek, a minőség, a szépség tisztelete, a hagyományok mellett nyitottság az újra, a műves munka, a sokoldalúság, a magával szembeni soha meg nem alkuvó igényesség, s az a játékoság és életöröm, amely minden művéből sugárzik. Ma különösen nagy szükség van minderre, hogy az ember az új évezredben is megőrizhesse emberi arcát.

Kocsis Katalin